

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موضوع

پیامدهای تبرج زنان بر سلامت روان

استاد راهنما

خانم طاهره عبدالملکی

مؤلفان

زهره سنجابی - الهام نامی - صبا شفیعی - سارا شفیعی - محدثه غلامی

حوزه علمیه امام خامنه ای (مد ظله العالی)

شهر کرمانشاه

یکی از مسائلی که جزو فطریات بشری به ویژه بانوان می باشد، غریزه ی تبرج و جلوه گری و خودتزیینی که خداوند متعال بنا بر مصالحی آن را در وجود آدمی قرار داده است و زن را به تبرج برای همسر خود (تبرج ممدوح) امر و تشویق کرده و از تبرج برای مردان بیگانه (تبرج مذموم) نهی فرموده است. تبرج مذموم بدین معناست که زن با تکشف خود در معرض دید نامحرم با هر روشی اعم از این که با نحوه پوشش، نحوه رفتار، نحوه گفتار و با قصد جلوه گری، توجه آنان را به سمت خود جلب و قلب و ذهنشان تصاحب می نماید و با روی آوردن به این تبرج مذموم، خواسته یا ناخواسته، سلامت روان خود و دیگر افراد جامعه را به مخاطره می اندازد. هدف کلی پژوهش حاضر تبیین معنا و مفهوم تبرج و مصادیق بارز آن و هدف جزئی آن بررسی پیامدهای فردی و اجتماعی تبرج زنان بر سلامت روان می باشد. این نوشتار با روش کتابخانه ای و فیش برداری در گردآوری اطلاعات و شیوه ی توصیفی - تبیینی درصدد پاسخگویی به این سؤال است که تبرج زنان چه پیامدها و تبعات سوئی بر سلامت روان زن و دیگر افراد جامعه داد؟ یافته های پژوهش حاضر این بوده است که بی توجهی به حکم پوشش و به نمایش گذاشتن اندام و زینت های خویش در زنان نه تنها علامت بیماری روانی است، بلکه بیماری زا بوده؛ به این معنا که تبرج و خودنمایی زنان ممکن است با مختصری آسیب روانی آغاز می شود اما همین مقدار پریشانی روحی در اثر خودنمایی بدون مرز و افسار گسیخته، می تواند به اختلالات جدی روانی بدل شود که در بعد فردی آن می توان به اختلالات خود زشت انگاری، خود کم انگاری، اختلال شخصیت نمایشی، اختلال شخصیت وابسته، اختلال توقف شخصیت، اختلال هیچ انگاری، اختلا افسردگی و در بعد اجتماعی آن به اختلالت هرزه نگاری خودآزادانه، اختلالات روان تنی (سیکوسوماتیک)، عقده مند شدن مردان، اختلال تنوع طلبی جنسی، شخصیت زدایی زنان و غیرت زدایی مردان اشاره نمود.

کلید واژگان: تبرج، خودنمایی، جلوه گری، سلامت روان، اختلال روانی.

حس زیبایی دوستی و گرایش به زیبایی، جزو فطریات بشری به ویژه بانوان می باشد که خداوند متعال بنابر مصالحی آن را در وجود آدمی قرار داده است؛ از این رو زینت همواره مورد توجه انسان ها بوده و بروز آن را می توان از همان ابتدای زندگی بشر بر روی کره خاکی دانست که با گذشت زمان و حضور هرچه بیشتر زنان در جامعه بروز این صفت نیز شدیدتر و رنگین تر شده است. آنچه مهم است؛ نگهداشتن حریم و حدود الهی در نشان دادن زینت ها و زیبایی ها و خارج نشدن از حد اعتدال می باشد، چرا که اگر این گرایش مرزی نداشته باشد قطعاً فساد آخرین خواهد بود. گاهی زنان به علل مختلف از فطرت تعدی کرده و در نشان دادن زینت ها پارا فراتر از محدوده ی الهی می گذارند که قرآن از آن به تبرج یاد می کند. تبرج نوعی غریزه ی جنسی و به معنای هرگونه اظهار و خودنمایی است که خداوند متعال زن را به تبرج برای همسر خود (تبرج ممدوح) امر و تشویق کرده و از تبرج برای مردان بیگانه (تبرج مذموم) نهی فرموده است. تبرج مذموم بدین معناست که زن با تکشف خود در معرض دید نامحرم با هر روشی اعم از این که با نحوه ی پوشش، نحوه رفتار، نحوه ی گفتار و با قصد جلوه گری، توجه آنان را به سمت خود جلب و قلب و ذهنشان را تصاحب می نماید و با روی آوردن به این تبرج مذموم خواسته یا ناخواسته، آرامش فکری و عمومی جامعه را بر هم می زند. یکی از مهم ترین مسائلی که امروز جوامع بشری با آن روبه روست، گسترش روزافزون موج تبرج زنان در بین نسل های کنونی است که با نظر به این که حضور زنان در اجتماعی گاهی اوقات به همراه تبرج و خود نمایی و برجسته سازی نابه جاست و تبعات ناشی از آن علاوه بر سلامت روان زنان، دامنگیر سلامت روان دیگر اشخاص جامعه نیز می شود؛ به خصوص امروزه که حضور حداکثری زنان در جامعه و حداقلی در خانواده و انجام وظایف همسری و مادری مشاهده می شود و از طرف دیگر اهداف شوم دشمن که با به چالش کشاندن خانواده و جامعه از طریق ترویج بی حیایی و اباحی گری و اشاعه ی فحشا و منکرات توسط زنان و دختران عملی است، ضرورت بررسی مسئله دوچندان می شود. طرح تبرج زنان در قرآن کریم و سیره ی اهل بیت (علیهم السلام)، نشان از اهمیت فوق العاده ی آن است. پژوهش حاضر،

ضمن تبیین معنا و مفهوم تبرج و سلامت روان و هم چنین مصادیق بارز تبرج، در صدد بررسی پیامدهای تبرج زنان بر سلامت روان در دو بعد فردی و اجتماعی می باشد.

این تحقیق در ۴ فصل تدوین شده است: فصل اول کلیات و مفهوم شناسی است که در قسمت کلیات به بیان و توضیح مسأله، اهمیت و ضرورت تحقیق، پیشینه ی تحقیق، سؤال اصلی، سؤالات فرعی، فرضیه های تحقیق، اهداف و دستاوردهای تحقیق بیان شده و در قسمت مفهوم شناسی هم به مفاهیم تبرج، سلامت، روان، سلامت روان، پیامدهای تبرج زنان بر سلامت روان پرداخته شده است. در فصل دوم به عنوان پیش درآمدی بر پیامدهای تبرج و مصادیق بارز آن در آیینه ی قرآن و روایات بیان شده است. در فصل سوم پیامدهای فردی تبرج زنان بر سلامت روان را مورد بررسی قرار داده است و در فصل چهارم هم پیامدهای اجتماعی تبرج زنان بر سلامت روان مورد توجه قرار داده شده است.

فصل اول: کلیات و مفهوم شناسی

۱	گفتار اول: کلیات تحقیق
۱	۱-۱- بیان و توضیح مسأله
۲	۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق
۲	۳-۱- پیشینه تحقیق
۴	۴-۱- سؤال اصلی
۴	۵-۱- سؤالات فرعی
۴	۶-۱- فرضه های تحقیق
۵	۷-۱- اهداف و دستاوردهای مورد انتظار از تحقیق
۵	گفتار دوم: مفهوم شناسی
۵	۱-۲- معنای لغوی و اصطلاحی تبرج
۷	۲-۲- معنای لغوی و اصطلاحی سلامت
۸	۳-۲- معنای لغوی و اصطلاحی روان
۸	۴-۲- سلامت روان
۹	۵-۲- پیامدهای تبرج زنان بر سلامت روان

فصل دوم: تبرج و مصادیق آن در آینه ی قران و روایات

۱۰	گفتار اول: تبرج از منظر قران و روایات
----	---------------------------------------

فهرست منابع

۱. ابن عاشور، محمد بن طاهر (بی تا)، التحرير و التنوير.
۲. ابن منظور، محمد بن مکرم (۱۴۱۴ ق)، لسان العرب (چاپ اول)، بیروت: دارالفکر.
۳. احمدی، احمد (۱۳۷۳)، روانشناسی نوجوان و جوانان (چاپ چهارم)، اصفهان: نشر مشعل.
۴. احمدی، علی اصغر (۱۳۸۸)، روانشناسی شخصیت از دیدگاه اسلامی، (بی چا)، تهران: انتشارات امیرکبیر.
۵. اخوی، رضا (۱۳۸۸)، زلال عفت (بی چا)، قم: نشر بهار دل ها.
۶. اسلاملو، نعیمه (۱۳۹۶)، ویژه نامه جواهرانه (چاپ اول)، کرج: انتشارات تلاوت آرامش.
۷. اسلاملو، نعیمه و دیگران (۱۳۹۳)، حریم ریحانه (چاپ بیست و پنجم)، کرج: انتشارات تلاوت آرامش.
۸. اسلاملو، نعیمه و نظام وزیری، محمدحسن (۱۳۹۱)، زن، ستم تاریخی، ستم برابری، (چاپ ششم)، انتشارات تلاوت آرامش.
۹. اکبری، محمدرضا (۱۳۸۹)، حجاب در عصر ما، (چاپ ششم)، تهران: انتشارات پیام آزادی.
۱۰. اکبری، محمود (۱۳۸۹)، برای ریحانه (چاپ سی و پنجم)، قم: انتشارات گلستان ادب.
۱۱. انوری، حسن (۱۳۸۱)، فرهنگ بزرگ سخن (چاپ دوم)، تهران: انتشارات مصور.
۱۲. آذربایجانی، مسعود، سالاری فرد، محمدرضا (۱۳۸۸)، روان شناسی عمومی (چاپ ششم)، قم: انتشارات زمزم هدایت.
۱۳. آزو باردی، ژیل (۱۳۹۳)، روان شناس خود باشید، مترجم: مولایی، فرشته (چاپ سوم)، تهران: نشر آینه ی دانش.
۱۴. بشیری، ابوالقاسم (۱۳۹۰)، اختلالات رفتاری، (چاپ پنجم)، دفتر نشر معارف.
۱۵. پاک نژاد، سید رضا، اولین دانشگاه و آخرین پیامبر،
۱۶. تمیمی آمدی، عبدالواحد بن محمد ()، غررالحکم و دررالکلم ()،

۱۷. جصاص، احمد بن علی (۱۴۰۵ ق)، احکام القرآن، تحقیق: محمدصادق قمحای (بی چا)، بیروت: دار احیاء التراث العربی.

۱۸. حاجی، ابوالقاسم (۱۳۸۰)، جوانان و روابط (چاپ دوم)، قم: مرکز مطالعات و پژوهشهای حوزه

۱۹. حدادعادل، غلامعلی (۱۳۹۲)، فرهنگ برهنگی و برهنگی فرهنگی (چاپ بیست و سوم)، تهران: سروش.

۲۰. حسینی جرجانی، سید امیر ابوالفتوح (۱۴۰۴ ق)، آیات الاحکام، تحقیق: میرزا ولی الله اشراقی سرابی (چاپ اول)، تهران: انتشارات نوید.

۲۱. حقی بروسوی، اسماعیل (بی تا)، تفسیر روح البیان (چاپ اول)، بیروت: دارالفکر.

۲۲. خرمی مشگانی، ابراهیم (۱۳۹۲)، چرا حجاب (چاپ ششم)، کاشان: انتشارات مرسل

۲۳. درافشان، محمدحسین، آثار و پیامدهای گسترش بدحجابی،

۲۴. راستگو، محمدباقر (۱۳۴۹)، برای چشمهای (چاپ اول)، تهران: برهان.

۲۵. رحیمی، عباس (۱۳۹۱)، فرشتگان زمین، کاوشی در چیستی و چرایی پوشش بانوان (چاپ یازدهم)، قم: نشر جمال.

۲۶. رفائی شیرپاک، خسرو (۱۳۷۷)، بهداشت ازدواج (چاپ دوم)، تهران: ایلینا.

۲۷. روحانی، دکتر شهریار (بی تا)، آیا حجاب ضرورت دارد؟ بررسی مسئله پوشیدگی از دیدگاه روانشناسی (بی چا)، تهران: اشراقیه.

۲۸. الزبیدی، محمد بن مکرم (۱۴۱۴ ق)، تاج العروس من جواهر القاموس، به کوشش علی شیری (چاپ اول)، بیروت: دارالفکر.

۲۹. ساراسون، پروین؛ ساراسون، باربارا (۱۳۷۳)، روان شناسی مرضی، ترجمه نجاریان، بهمن و همکاران، بی چا، تهران: نشر رشد.

۳۰. سرخی، شمس الدین (۱۴۰۶ ق)، المبسوط (بی چا)، بیروت: دارالمعرفه.

۳۱. سعدادی، نوال (۱۳۵۹)، چهره عریان زن عرب، مترجمین: فروتن، مجید؛ مرادی، رحیم، (بی جا): کانون نشر اندیشه های نو.

۳۲. شجاعی، محمد (۱۳۸۶)، در و صدف (چاپ ششم)، قم: نشر محبی.

۳۳. شیخ صدوق (۱۴۰۴ ق)، من لایحضره الفقیه (چاپ دوم)، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم: جامعه المدرسین.

۳۴. صادقی تهرانی، محمد (۱۴۱۹ ق)، البلاغ فی تفسیر القرآن بالقرآن (چاپ اول)، قم: انتشارات مؤلف.

۳۵. طاهری نیا، احمد (۱۳۸۹)، حضور زن در عرصه های اجتماعی - اقتصادی از نگاه آیات و روایات (بی جا)، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).

۳۶. طباطبایی، سید محمدحسین (۱۳۷۴)، تفسیر المیزان، ترجمه: محمدباقر موسوی همدانی (بی جا)، قم: جامعه مدرسین.

۳۷. طباطبایی، سید محمدحسین، (۱۴۱۷ ق)، تفسیر المیزان (چاپ پنجم)، قم: دفتر انتشارات جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.

۳۸. طبرسی، فضل بن حسن (۱۳۷۳)، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، (چاپ سوم)، تهران: ناصرخسرو.

۳۹. طریحی، فخرالدین (بی تا) مجمع البحرین، احمد حسینی (چاپ اول)، بیروت - لبنان: دارالمکتب الهلال.

۴۰. طیبی، ناهید (۱۳۹۰)، عطر عفاف، نگرشی نو بر عفاف و حجاب (چاپ هفتم)، قم: انتشارات جامعه الزهرا.

۴۱. عروسی حویزی، عبدالعلی بن جمعه (۱۴۱۵ ق)، تفسیر نورالثقلین (چاپ چهارم)، بی جا: اسماعیلیان.

۴۲. عمید، حسن (۱۳۵۴)، فرهنگ فارسی عمید (چاپ هشتم)، تهران: انتشارات جاویدان.

۴۳. عمید، حسن (۱۳۹۱)، فرهنگ عمید (چاپ دوم)، تهران: نشر اشجع.

۴۴. غلامی، یوسف (۱۳۸۱)، جلوه نمایی زنان و نگاه مردان (چاپ چهارم)، قم: لاهیجی.

۴۵. فراهیدی، خلیل بن احمد (۱۴۱۰ ق)، العین (چاپ دوم)، مهدی مخزومی، بی جا: دارالهجرت.

۴۶. فقیهی، علی نقی (۱۳۸۷)، مبانی تربیت جنسی (چاپ هفتم)، قم: مؤسسه علمی فرهنگی دارالحديث.

۴۷. قرشی، علی اکبر (۱۳۷۷)، تفسیر أحسن الحديث (چاپ اول)، تهران: انتشارات بنیاد بعثت.
۴۸. کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۸۸)، الکافی (چاپ سوم)، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم: دارالکتب الاسلامیه.
۴۹. کوهی، محمدرضا (۱۳۸۵)، آسیب شناسی شخصیت و محبوبیت زن (چاپ چهارم)، قم: انتشارات اتفاق.
۵۰. گروهی از نویسندگان (۱۳۸۵)، تفسیر موضوعی قرآن کریم (چاپ ششم)، تهران: دفتر نشر معارف.
۵۱. لیندزی، اس. جی؛ جی ئی پاول (۱۳۷۹)، تشخیص و درمان اختلال هیروانی بزرگسالان در روان شناسی بالینی (بی جا)، تهران: نشر سخن، ترجمه ی: آوریس بانس و نیک خو.
۵۲. مالکی، امید (۱۳۸۲)، فرهنگ فرهیخته (چاپ دوم)، تهران: انتشارات بدیهه.
۵۳. مجتبی، سید جلال الدین (۱۳۶۴)، علم اخلاق اسلامی، ترجمه ی جامع السعادات (چاپ دوم)، تهران: نشر حکمت.
۵۴. مصطفوی، حسن (۱۳۷۴)، التحقيق فی کلمات القرآن الکریم (چاپ اول)، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۵۵. مطهری، مرتضی (۱۳۶۸)، مسأله حجاب (چاپ ۱۰۸)، تهران: انتشارات صدرا.
۵۶. مطهری، مرتضی (۱۳۷۳)، تعلیم و تربیت در اسلام (چاپ بیست و سوم)، تهران: انتشارات صدرا.
۵۷. مطهری، مرتضی (۱۳۷۶)، نظام حقوق زن در اسلام (چاپ بیست و سوم)، قم: انتشارات صدرا.
۵۸. معین، محمد (۱۳۷۸)، فرهنگ فارسی معین (چاپ چهاردهم)، تهران: انتشارات امیرکبیر.
۵۹. معین، محمد (۱۳۸۶)، فرهنگ فارسی معین (چاپ اول)، تهران: انتشارات فرهنگ نما با همکاری انتشارات کتاب آزاد.
۶۰. مکارم شیرازی، ناصر ()، مشکلات جنسی ()، قم: انتشارات نسل جوان.
۶۱. میرخلف زاده، علی (۱۳۸۲)، داستان هایی از چشم و نگاه (چاپ اول)، تهران: انتشارات محمد و آل محمد صلی الله علیه و آله.

۶۲. هاشمی رکاوندی، مجتبی (۱۳۷۲)، مقدمه ای بر روان شناسی زن با نگرش علمی و اسلامی (چاپ دوم)، قم: شفق.

مقالات

۱. فصلنامه پژوهشنامه معارف قرآنی، سال چهارم، شماره ۱۳، ۱۳۹۲.
۲. بهزاد، محمود، مقاله تفاوت های زن و مرد از نظر فیزیولوژیکی و روان شناسی.
۳. فصلنامه عین، عفاف، عزت، عشق (۱۳۹۶)، جبهه فرهنگی حجاب و عفاف، شماره چهارم و پنجم، سال دوم.
۴. ماهنامه فرهنگی اجتماعی زن (۱۳۷۱)، کتاب شناسی حجاب «قسمت اول»، شماره هشتم.
۵. ماهنامه فرهنگی اجتماعی پیام زن (۱۳۸۲)، دی ماه، شماره ۱۴۲.

نرم افزارها

۱. نرم افزار اطلاعات پزشکی
۲. نرم افزار بانک جامع اطلاعات پزشکی (۱۳۹۰)، اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان.

سایت ها

۱. www.rahebartar.ir
۲. www.rasekhon.net عفاف و حجاب از نگاه علم (۱)، ۱۳۹۰/۹/۹.
۳. www.shamimvahy.ir
۴. WWW.tebyan.net (۱۳۹۰/۵/۱۳) اختلالات روان شناختی.